

Adviescommissie afgesloten strafzaken

Postbus 20303 2500 EH Den Haag

Bezoekadres:
Korte Voorhout 8
2511 EK Den Haag

Zaak [verzoeker] (ACAS 025)

Beknopt relaas van de feiten

Verzoeker is op 30 juni 2000 door het Gerechtshof Den Haag tot elf jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens medeplegen van opzettelijk handelen in strijd met het in artikel 2, eerste lid, onder A van de Opiumwet gegeven verbod. Het Hof oordeelde daarbij als volgt: “Als een gezaghebbend persoon als de verdachte zich met cocaïnehandel vanuit Suriname naar Nederland inlaat, dan levert dit niet alleen gevaar voor de volksgezondheid en toename van aan het gebruik van cocaïne gerelateerde criminaliteit op. Personen als de verdachte hebben een voorbeeldfunctie. Als zij hun (machts)positie misbruiken voor eigen geldelijk gewin en de aan cocaïnehandel verbonden schadelijke gevolgen veronachtzamen, dan dient hen dit zwaarder te worden aangerekend dan de doorsnee burger.”

De bewezenverklaring steunt in beslissende mate op drie verklaringen van de getuige [betrokkene 1] (hierna: [betrokkene 1]), afgelegd tegenover de politie¹ en ter terechtzitting in hoger beroep.² Deze verklaringen zijn tot stand gekomen nadat [betrokkene 1] met de Staat der Nederlanden een overeenkomst, als bedoeld in de Richtlijn afspraken met criminelen (Stcrt. 1997, 61) had ondertekend.³ Het Hof heeft deze overeenkomst na een uitvoerige toetsing rechtmatig en toelaatbaar geoordeeld en heeft de verklaringen van [betrokkene 1] tegen de achtergrond van de gesloten overeenkomst uitdrukkelijk op hun betrouwbaarheid getoetst.

Rechtsgang

Op 16 juli 1999 heeft de Rechtbank Den Haag een tweetal vonnissen gewezen tegen verzoeker: een vonnis met parketnummer 09-754033-99, verder te noemen de Stellendam-zaak en een vonnis met parketnummer 09-754087-97, verder te noemen de Copa-zaak. De Stellendam-zaak betreft de verdenking van het medeplegen van de invoer van 474 kilo cocaïne in Stellendam in 1997: in deze zaak heeft het Openbaar Ministerie een overeenkomst gesloten met getuige [betrokkene 1]. De Copa-zaak ziet op de verdenking dat verzoeker tussen januari 1989 en augustus 1992 lid is geweest van een criminele organisatie waarvan het oogmerk was gericht op het opzettelijk binnen het grondgebied van Nederland brengen van hoeveelheden cocaïne en het plegen van voorbereidingshandelingen voor die invoer. Verder was aan verzoeker in de Copa-zaak betrokkenheid bij vier concrete

¹ Verklaring van 4 maart 1999 (bewijsmiddel 25.6) en van 17 maart 1999 (bewijsmiddel 25.7).

² Verklaring van 5 april 2000 (bewijsmiddel 25.8).

³ Op 19 maart 1999 door [betrokkene 1] en de hoofdofficier, Hoofd van het arrondissementsparket te Den Haag, ondertekend.

drugtransporten en bij een poging tot invoer van cocaïne tenlastegelegd. De Rechtbank heeft verzoeker in de Stellendam-zaak veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van zeven jaar en een geldboete van fl. 1.000.000,-- subsidiair vier maanden hechtenis. Deze strafoplegging kan in verband met de bepalingen omtrent de samenloop van strafbare feiten niet los worden gezien van de strafoplegging in de Copa-zaak, waarin de Rechtbank de dagvaarding nietig heeft verklaard ten aanzien van feit 1 onder 6, verzoeker heeft vrijgesproken van hetgeen onder 2 ten laste was gelegd en verzoeker voor de overige ten laste gelegde feiten heeft veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van negen jaar. Daarnaast is voor ieder van de bewezen verklaarde transporten een geldboete van een miljoen gulden opgelegd en voor de bewezen verklaarde poging een geldboete van fl. 666.667,--.

Het Hof Den Haag heeft verzoeker bij arrest van 30 juni 2000 integraal vrijgesproken van de tenlastegelegde feiten in de Copa-zaak en hem in de Stellendam-zaak veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van elf jaren.

De Hoge Raad heeft bij arrest van 23 oktober 2001 het cassatieberoep dat was ingesteld tegen voormeld arrest van het gerechtshof te 's-Gravenhage verworpen (ECLI:NL:HR:2001:AD4727). De (bruikbaarheid van de) verklaringen van getuige [betrokkene 1] zijn in cassatie niet aan de orde gekomen.

Namens verzoeker is vervolgens in totaal drie keer een herzieningsverzoek gedaan. De eerste herzieningsaanvraag is door de Hoge Raad bij arrest van 4 maart 2003 gedeeltelijk niet-ontvankelijk verklaard en voor het overige afgewezen (ECLI:NL:HR:2003:AF0227). Het tweede herzieningsverzoek is door de Hoge Raad bij arrest van 31 januari 2006 afgewezen (ECLI:NL:HR:2006:AV0613). Bij arrest van 13 januari 2015 heeft de Hoge Raad ook het derde verzoek tot herziening afgewezen (ECLI:NL:HR:2015:46).

Het verzoek van de veroordeelde en zijn advocaat

Het verzoek van mr. Weski van 23 maart 2015 draait in de kern om de getuige [betrokkene 1]. [betrokkene 1] heeft tijdens politieverhoren⁴ en ter zitting van het Hof⁵ verklaard dat hij bij drie gelegenheden uit eigen ondervinding heeft kunnen constateren dat verzoeker betrokken was bij drugtransporten. Van die beweringen komt [betrokkene 1] terug in bij notaris [de notaris] te Hasselt (België) op 26 juni 2013 vastgelegde verklaringen. In een tweede bij notaris [de notaris] vastgelegde verklaring (van 3 maart 2015) licht [betrokkene 1] toe waarom hij zijn eerdere beweringen over de betrokkenheid van verzoeker bij drugtransporten terugneemt. Kort gezegd is zijn motief erin gelegen dat hij zich slecht behandeld voelt door het Openbaar Ministerie, waarmee hij in een eerdere fase afspraken had gemaakt over tegenprestaties in ruil voor zijn voor verzoeker belastende verklaringen. De afspraken tussen [betrokkene 1] en het Openbaar Ministerie zouden verder reiken dan bekend was bij het Hof en uit de aard en omvang van de afspraken zou een motief zijn af te leiden voor de - aldus mr. Weski - aanvankelijk valse verklaringen van [betrokkene 1].

⁴ Proces-verbaal verhoor [betrokkene 1] 4 en 17 maart 1999.

⁵ Verklaring ter zitting van het Hof van [betrokkene 1] 5 april 2000.

Aan de belastende verklaringen van [betrokkene 1] over verzoeker zitten drie aspecten, die volgens mr. Weski in aanmerking komen voor nader onderzoek.

1. Allereerst is er de omstandigheid dat de belastende verklaringen later door [betrokkene 1] zijn ingetrokken.
 - In een aanvulling daterend van 1 juni 2015 op haar eerdere verzoek voegt mr. Weski een tweede bij notaris [de notaris] vastgelegde verklaring van [betrokkene 1] toe. Daarin legt [betrokkene 1] uit waarom hij van zijn eerdere verklaring is teruggekomen: “Die redenen hadden te maken met het feit dat steeds duidelijker voor mij werd, dat de Nederlandse justitie zich niet aan allerlei toezeggingen hield” (p. 2).
 - De aanvulling van 1 juni 2015 bevat tevens een rapport van prof. dr. P.J. van Koppen, die tot volgende conclusie komt: “Bij elkaar is er veel steun voor de herroeping van de kroongetuigeverklaring en weinig steun voor de kroongetuigenverklaring” (p. 61).
 - Ook uit de verklaringen van de getuigen [betrokkene 4]⁶ en [betrokkene 5]⁷, beiden bevriend met [betrokkene 1], zou blijken dat de belastende verklaringen van [betrokkene 1] over verzoeker vals zijn en dat ze, aldus mr. Weski, werden ingegeven door het vooruitzicht daarmee strafvermindering te verkrijgen.
 - Voorts is er de verklaring van [betrokkene 6], eigenaar van het schip waarmee het Stellendamtransport werd uitgevoerd. Die verklaring houdt in dat [betrokkene 6] uit de mond van [betrokkene 1] heeft gehoord dat [betrokkene 1]s belastende verklaringen over verzoeker vals zijn en werden afgelegd in ruil voor strafvermindering.
 - Tenslotte is er de verklaring van [betrokkene 7]⁸, een zakenpartner van [betrokkene 1], die eveneens zou hebben gezegd dat [betrokkene 1]s belastende verklaring over verzoeker verzonnen is.
2. Een tweede aspect is dat [betrokkene 1] als verdachte voorkomt in een Belgisch opsporingsonderzoek en in een uitspraak van het Antwerpse Hof van beroep. Aan het Belgische dossier zijn tapverslagen van telefoongesprekken tussen [betrokkene 5] en [betrokkene 1] toegevoegd.⁹ Daaruit zou zijn af te leiden dat [betrokkene 1] zijn voor verzoeker belastende verklaringen valselijk heeft afgelegd en voornemens was om ze recht te zetten. De Belgische opsporingsambtenaren zouden tot de slotsom zijn gekomen dat [betrokkene 1]s belastende verklaringen over verzoeker onjuist zijn, aldus mr. Weski. Ook de door het Antwerpse Hof gehoorde Belgische CID medewerker [verbalisant 2] had verklaard dat [betrokkene 1] een onbetrouwbare getuige was.¹⁰
3. Een derde aspect betreft de afspraken tussen het Openbaar Ministerie en [betrokkene 1]. Dat de toezeggingen aan [betrokkene 1] tijdens het Openbaar

⁶ Van 24 juli 2001; 1 augustus 2001.

⁷ Van 23 juli 2002; 8 oktober 2003.

⁸ Van 25 maart 2003.

⁹ Proces-verbaal [verbalisant 4] en [verbalisant 5] van 17 december 2002.

¹⁰ Verklaring van 12 mei 2005.

Ministerie verder strekten dan het Hof zich realiseerde, zou - naar de mening van mr. Weski - blijken uit de verklaringen van de Nederlandse verbalisant [verbalisant 6]¹¹ en uit een afgeluisterd telefoongesprek tussen [betrokkene 8], [betrokkene 1] en een NN-man.¹² [verbalisant 6] beschrijft hoe hij [betrokkene 1] heeft begeleid bij diverse uitjes en in het telefoongesprek is er sprake van allerlei mondelinge afspraken tussen [betrokkene 1] en het Openbaar Ministerie. Wat mr. Weski betreft, wordt dit aspect vooral zichtbaar in de verschillende interpretaties die [betrokkene 1] en het Openbaar Ministerie geven aan wat er in mei 2000 gebeurde. Volgens het Openbaar Ministerie zou [betrokkene 1] niet zijn teruggekeerd van ongebeleid verlof, terwijl [betrokkene 1] beweert dat hij in de gelegenheid zou zijn gesteld om te ontsnappen. Die laatste interpretatie wordt volgens mr. Weski onderstreept door de verklaring van [betrokkene 8]¹³, die zegt op verzoek van de Nederlandse justitie [betrokkene 1] te hebben opgehaald. Mr. Weski wijst in dit verband voorts op de verklaring van [betrokkene 9]¹⁴, die [betrokkene 1] opzocht in de gevangenis en daar een en ander van [betrokkene 1] hoorde. Verder zouden het tapgesprek tussen [betrokkene 5] en [betrokkene 1]¹⁵ en de verklaring van [betrokkene 10]¹⁶, de toenmalige echtgenote van [betrokkene 1], duidelijk maken dat [betrokkene 1] op vrije voeten werd gesteld door de Nederlandse justitie.

In het verzoek van 23 maart 2015 (p. 26-42), worden tegen de achtergrond van de hierboven samengevatte aanwijzingen een reeks van onderzoekshandelingen opgesomd die verricht zouden moeten worden. Voor het merendeel bestaan deze onderzoekshandelingen uit het bevragen van getuigen, onder wie leden van het Openbaar Ministerie, advocaten en Nederlandse en Belgische opsporingsambtenaren opdat de omstandigheden waaronder de aanvankelijk voor verzoeker belastende verklaringen tot stand zijn gekomen, kunnen worden opgehelderd.

Het wettelijk kader voor de behandeling van het verzoek

Op grond van artikel 462, eerste lid van het Wetboek van Strafvordering is de Adviescommissie afgesloten strafzaken (ACAS) belast met de advisering over de wenselijkheid van een nader onderzoek als bedoeld in artikel 461, eerste lid, Sv. Dat wil zeggen een nader onderzoek naar de aanwezigheid van een grond voor herziening als bedoeld in artikel 457, eerste lid, onder c Sv. Volgens laatstgenoemde bepaling kan de Hoge Raad een veroordeling herzien indien sprake is van een gegeven dat bij het onderzoek op de terechtzitting aan de rechter niet bekend was en dat op zichzelf of in verband met de vroeger geleverde bewijzen met de uitspraak niet bestaanbaar schijnt, zodanig dat het ernstige vermoeden ontstaat dat indien dit gegeven bekend zou zijn geweest, het onderzoek van de zaak zou hebben geleid hetzij tot een vrijspraak van de gewezen verdachte, hetzij tot een ontslag van alle rechtsvervolging, hetzij tot de niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie, hetzij tot de toepassing van een minder zware strafbepaling.

¹¹ Voor de Rechtbank te Antwerpen op 10 november 2004.

¹² Van 5 oktober 2002.

¹³ Van 8 oktober 2003.

¹⁴ Van 13 oktober 2003.

¹⁵ Van 24 februari 2003.

¹⁶ Van 26 september 2003.

De Commissie brengt haar advies uit aan de procureur-generaal bij de Hoge Raad (art. 462, lid 1, Sv) of aan de Hoge Raad zelf (art. 469, lid 1, Sv).

In de Nota van Toelichting bij het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken wordt opgemerkt dat onder de vraag naar de wenselijkheid van een nader onderzoek, kan worden begrepen de vraag naar de vraagstelling en inrichting van dat onderzoek (§ 2.1). Ook kan de Commissie adviseren om in het kader van een nader onderzoek de door haar wenselijk geoordeelde onderzoekshandelingen te doen uitvoeren (Nota van Toelichting bij artikel 8 van het Besluit adviescommissie afgesloten strafzaken).

De activiteiten van de Commissie

De Commissie heeft het complete dossier op 7 december 2015 ontvangen. Vanuit de Commissie werden de (plaatsvervangend) leden Visser, Jahae, Posthumus en Merckelbach met de voorbereiding van het advies belast. Daartoe hebben zij onafhankelijk van elkaar de dossierstukken bestudeerd en hun bevindingen met elkaar besproken. De naar aanleiding daarvan opgestelde conceptadviezen zijn op 19 augustus 2016, 7 oktober 2016 en 18 november 2016 tijdens vergaderingen van de Commissie becommentarieerd en vervolgens vastgesteld. Daarbij heeft het commissielid Franken zich steeds verschoond en heeft het commissielid Jahae in zijn plaats deelgenomen aan de beraadslaging.

De bevindingen van de Commissie

Andere getuigenverklaringen

De Commissie heeft zich allereerst de vraag gesteld of de stelling van mr. Weski dat “geen der andere bewijsmiddelen...als direct redengevend materiaal ten aanzien van wetenschap of betrokkenheid van cliënt bij de tenlastegelegde feiten (kunnen) worden beschouwd”, juist is. Bij nadere inspectie van het dossier heeft de Commissie kennis genomen van de verklaringen van andere getuigen. Deze verklaringen verlenen een zekere plausibiliteit aan de belastende verklaringen van [betrokkene 1] over verzoeker. Ook het Hof concludeerde dienaangaande (p. 119): “Dat de verdachte zich schuldig heeft gemaakt aan voorbereidingshandelingen met betrekking tot de uitvoer uit Suriname daarentegen is wel aannemelijk te achten. Vele getuigenverklaringen maken immers melding van gesprekken van de verdachte over en bemoeienis van de verdachte met internationale cocaïnehandel.”

Een van de bedoelde getuigen is [betrokkene 2], die tegenover de politie als volgt verklaarde: “Februari 1989 kreeg ik persoonlijk van [verzoeker] de opdracht om als persoonlijk lijfwacht op te treden van [betrokkene 11] die een persoonlijk gesprek zou hebben in Fort Zeelandia met [betrokkene 12]. [verzoeker] zei mij toen dat [betrokkene 11] en [betrokkene 12] een cocaïne transactie te bespreken hadden. (..) In 1990 ben ik aanwezig geweest bij een gesprek van [betrokkene 13] en een andere man met [verzoeker]. Dat gesprek ging over de handel in verdovende middelen, met name cocaïne. [betrokkene 13] wilde van [verzoeker] een partij van vijftientighonderd kilo kopen. Ik hoorde [verzoeker] tegen [betrokkene 13] zeggen dat hij die partij kon leveren en wel wilde verkopen. Ik heb [verzoeker] en [betrokkene 13] horen praten dat de cocaïne in holle boomstammen gedaan moest worden en dat deze boomstammen met een schip vervoerd zouden worden naar

Nederland. (...) Ik kreeg diezelfde dag persoonlijk van [verzoeker] de opdracht om contact te zoeken bij de douane van Paramaribo met ene [betrokkene 14]. Ik heb [betrokkene 14] namens [verzoeker] gezegd dat hij contact moest opnemen met [verzoeker].”¹⁷

Het Hof waardeerde het relaas van [betrokkene 2] als een verklaring die enige, zij het onvoldoende, steun bood aan het verwijt van voorbereidingshandelingen dat verzoeker werd gemaakt. Dat het Hof die steun onvoldoende achtte, had ermee te maken dat [betrokkene 2] ter zitting van het Hof van 16 mei 2000 [betrokkene 13] niet herkende van foto's. Hoe goed deze herkenningsprocedure destijds werd ingericht, onttrekt zich aan het beoordelingsvermogen van de Commissie.

De verklaringen van de getuige [betrokkene 3] bezigde het Hof als steunbewijs in de Stellendam-zaak. In deze verklaringen beschrijft [betrokkene 3] de betrokkenheid van verzoeker bij de handel in cocaïne (“Ik wil benadrukken dat zowel [verzoeker] en [betrokkene 15] regelmatig partijen cocaïne afnamen van [betrokkene 16]. Tevens werkte men later nauw samen”¹⁸) en beschrijft hij hoe hij in 1997 uit de mond van [betrokkene 16] vernam over het transport van een partij drugs, waarvan [betrokkene 16], [verzoeker] en [betrokkene 15] de eigenaren zouden zijn. De naam van [betrokkene 15] figureert ook in de verklaringen van [betrokkene 1].

De Commissie komt tot de volgende afweging: ofschoon het Hof destijds veel gewicht heeft toegekend aan de belastende verklaringen van [betrokkene 1] over verzoeker, staan diens verklaringen niet op zich. De Commissie realiseert zich dat het Hof in bedoelde verklaringen kennelijk onvoldoende overtuigend bewijs heeft gevonden voor o.a. het verweten lidmaatschap van een criminele organisatie. De Commissie oordeelt die verklaringen desalniettemin relevant nu ze de belastende verklaring van [betrokkene 1] in een breder perspectief plaatsen. [betrokkene 1] blijkt immers niet de enige te zijn die verzoeker in verband brengt met de handel in cocaïne.

Eerdere beoordelingen van de verklaring van [betrokkene 1]

In de Stellendam-zaak heeft het Openbaar Ministerie een overeenkomst gesloten met getuige [betrokkene 1]. Hij is in eerste aanleg opgeroepen als getuige en heeft toen gezegd ter zitting geen vragen te zullen beantwoorden. Dat was in strijd met bedoelde overeenkomst. Als reden voor zijn weigering gaf [betrokkene 1] dat hem te verstaan was gegeven dat hij beter niet kon getuigen. Het Openbaar Ministerie heeft ter terechtzitting gemeld dat de overeenkomst niet langer geldend zou zijn, nu een wezenlijk onderdeel daarvan was dat [betrokkene 1] ter zitting toetsbaar zou verklaren. [betrokkene 1] heeft gezegd dat hij geen afstand nam van zijn verklaringen over verzoeker. Ter zitting zijn verder geen vragen gesteld aan [betrokkene 1].

In het vonnis van 16 juli 1999 zijn de verklaringen van [betrokkene 1] zoals afgelegd bij de politie gebruikt, alsmede de verklaring ter terechtzitting bij de Rechtbank Rotterdam¹⁹ op 14

¹⁷ Proces-verbaal van verhoor [betrokkene 2], 27 oktober 1994. Arrest Hof Den Haag, 30 juni 2000, r.o. 22.3.11.

¹⁸ Proces-verbaal verhoor [betrokkene 3] 19 april 1999.

¹⁹ Kennelijk afgelegd in zijn eigen strafzaak: [betrokkene 1] is voor zijn rol in de Stellendam-zaak vervolgd voor de rechtbank Rotterdam.

juli 1998. De Rechtbank heeft, voor zover van belang, de volgende bewijsoverweging gewijd aan de verklaringen van [betrokkene 1]:

“Ter zitting van 15 juni 1999 heeft [betrokkene 1] achter gesloten deuren naar voren gebracht en toegelicht dat hij als gevolg van bedreigingen geen vragen wenste te beantwoorden naar aanleiding van bedoelde verklaringen. De getuige heeft ter terechtzitting daarnaast verklaard:

“Er is gezegd niet te getuigen; daar wil ik mij aan houden. U kunt mijn eerdere verklaring gebruiken. Ik doe geen afstand van die eerdere verklaringen.”

De officier van justitie heeft vervolgens meegedeeld dat hiermee wat hem betreft de grondslag van de overeenkomst is vervallen.

De rechtbank overweegt voorts het volgende.

- De getuige heeft ter zitting, tijdens zijn ondervraging over de tegenover hem geuite bedreigingen, op de rechtbank een betrouwbare indruk gemaakt.
- Hij heeft, in het volle besef dat de hem in de overeenkomst toegezegde strafvermindering naar mededeling van de officier van justitie was komen te vervallen, desondanks zijn eerder afgelegde verklaringen niet willen intrekken.
- In zijn bij de politie afgelegde verklaring heeft hij tevens verklaard over een ander transport van cocaïne, naar Engeland, waarvoor hij verantwoordelijk was en dat nog niet was ontdekt.
- Zijn verklaringen zijn zeer gedetailleerd en worden bevestigd door de verklaringen van zijn medeverdachten die samen met hem werden aangehouden in Stellendam, de gedetailleerde verklaringen van getuige [betrokkene 3] (voor wat betreft [betrokkene 16], [betrokkene 17], het gelukte transport, de derde man naast [betrokkene 16] en [verzoeker] alsmede nylonzakken waarin de cocaïne was verpakt) en door de op de [A] aangetroffen coördinaten (de rechtbank verwijst voor wat betreft die coördinaten naar de bewijsmiddelen 14-16). Gelet op het voorgaande acht de rechtbank de getuige ‘geloofwaardig en de door hen afgelegde verklaringen betrouwbaar.’”

In hoger beroep is [betrokkene 1] opnieuw opgeroepen als getuige. Hij is gehoord op 5 april 2000. Bij die gelegenheid heeft hij wel een verklaring afgelegd en vragen beantwoord. Het Hof heeft zowel de verklaringen die [betrokkene 1] bij de politie had afgelegd als de verklaring die hij op 5 april 2000 ter zitting bij het Hof had afgelegd voor het bewijs gebezigd. Terzake de betrouwbaarheid van [betrokkene 1] overweegt het Hof als volgt:

“Aan de getuige zijn door het Hof zoveel mogelijk open vragen gesteld en is zoveel mogelijk vermeden de getuige te confronteren met reeds in het dossier voorkomende feiten en omstandigheden. De getuige heeft puttend uit zijn geheugen zonder enige aarzeling op gestelde vragen geantwoord. Zijn antwoorden stemden, enkele details daargelaten, overeen met eerder tegenover de politie afgelegde verklaringen. Het Hof heeft geen aanwijzingen gevonden die erop duiden dat de getuige niet naar waarheid heeft verklaard.”

En:

“Geen afbreuk aan de betrouwbaarheid van de door de getuige [betrokkene 1] afgelegde verklaring doet het feit dat de getuige al voordat de overeenkomst was getekend bij de politie een verklaring heeft afgelegd. De indruk van de verdediging, dat de getuige een voor de verdachte zo belastend mogelijke verklaring heeft afgelegd om aldus zijn onderhandelingspositie te versterken, heeft de getuige bij het Hof niet achtergelaten. De getuige stond strafvermindering voor ogen en vertrouwde erop dat een overeenkomst zou worden gesloten waarin een voor beide partijen acceptabele strafvermindering zou zijn opgenomen. Op geen enkele wijze is gebleken dat de getuige de inhoud van zijn verklaring als onderhandelingsinstrument heeft gebruikt.”

Het Hof heeft voorts nog een overweging ten overvloede gewijd aan de verklaringen van [betrokkene 1]:

“27.1 Omdat het bewijs van de betrokkenheid van de verdachte bij het onder 7 ten laste gelegde feit in beslissende mate op de verklaring van de getuige [betrokkene 1] steunt, overweegt het hof ten overvloede nog het volgende.

(...)

27.3 Het is het Hof niet ontgaan dat in het pleidooi het mededaderschap van de verdachte slechts globaal wordt ontkend. In het bijzonder wordt niet uitdrukkelijk ontkend (a) dat de verdachte [betrokkene 1] kent, (b) dat de verdachte [betrokkene 1] ooit heeft ontmoet, (c) dat de verdachte een visum voor [betrokkene 1] heeft geregeld en (d) dat er sprake is geweest van een ontmoeting tussen [betrokkene 1] en de verdachte waarbij de auto waarin [betrokkene 1] langszij kwam aan de auto van de verdachte. De verdediging trekt slechts in twijfel de stelling van [betrokkene 1] dat [betrokkene 1], toen hij met de verdachte in contact kwam, hem niet kende. De verdediging trekt voorts in twijfel het tijdstip van de ontmoeting van [betrokkene 1] met verdachte (februari 1996). De verdediging vraagt zich tenslotte af waarom [betrokkene 1] van de verdachte zou moeten worden afgehouden, als juist met hem zulke verregaande besprekingen zouden zijn gevoerd.

27.4 Niet uitgesloten is dat de raadsman van de verdachte, hetzij omdat hij door de verdachte niet uitdrukkelijk is gemachtigd om namens hem de verdediging te voeren, hetzij omdat hij door de verdachte niet uitdrukkelijk is gemachtigd het mededaderschap gemotiveerd te ontkennen, zich niet vrij gevoeld heeft een alibiverweer in zijn pleidooi te voeren. Daar staat tegenover dat het Hof zich bij de waardering van het bewijs en het bekomen van zijn overtuiging niet heeft kunnen laten leiden door een – gemotiveerde – ontkenning van de daderschap van de verdachte.”

In de eerste herzieningsaanvraag²⁰ werd - kort samengevat - gesteld dat vanwege de omstandigheid dat [betrokkene 1] niet was teruggekeerd van een verlof, verzoeker “zich niet aan de indruk kan onttrekken dat met [betrokkene 1] verdergaande afspraken zijn gemaakt (...) dan uit de overeenkomst (...) blijkt”.²¹ De Advocaat-Generaal Jörg heeft hier ambtshalve onderzoek naar gedaan, waarbij hij tot de volgende bevindingen kwam

(ECLI:NL:PHR:2003:AF0227):

“25. In de eerste plaats wijs ik op een verhoor door de rechter-commissaris bij de rechtbank te Rotterdam op 23 juli 2002 in de strafzaak tegen [betrokkene 4], waarbij in aanwezigheid van mr Spong werd gehoord mr E.D. Harderwijk, officier van justitie, betrokken bij de totstandkoming van de overeenkomst met [betrokkene 1]. In dat verhoor verklaart deze getuige dat

“[betrokkene 1] () op zijn verzoek op een gegeven moment door de raadkamer van het Haagse Hof geschorst [is] uit zijn voorlopige hechtenis. Hij mocht toen onbegeleid vertrekken. Hij is van de schorsing niet teruggekeerd. Er is een internationaal opsporingsbevel uitgegaan.

()

Ik heb niet met [betrokkene 1] afgesproken dat hij niet hoefde terug te keren na zijn schorsing. Ik ben er vooraf niet van op de hoogte gebracht dat dit zou gebeuren en ik heb hem er ook geen toestemming voor gegeven.”

²⁰ De (betrouwbaarheid en bruikbaarheid van de) verklaringen van getuige [betrokkene 1] zijn in cassatie niet aan de orde gekomen.

²¹ Daarnaast werd betoogd dat “ [betrokkene 4] (...) vanaf 1 augustus 2001 verklaringen heeft afgelegd die lijnrecht indruisen tegen de verklaringen van [betrokkene 1].”

26. Op zoek naar de beslissing van het Haagse hof bleek mij het volgende.

Op 3 mei 2000 heeft [betrokkene 1] een verzoek tot het hof gericht om uit zijn voorlopige hechtenis te worden geschorst voor twee dagen in mei en één dag in juni 2000. Het hof heeft hier bij beslissing van 3 mei 2000 positief op beslist, onder de gebruikelijke voorwaarden. Onder de gebruikelijke voorwaarden valt niet: het dulden van begeleiding, iets waar van de zijde van de behandelend advocaat-generaal wel op was aangedrongen. Om veiligheidsredenen ten behoeve van [betrokkene 1] werd in juni niet als verlofdag de dag van de verjaardag van zijn dochtertje uitgekozen, maar zou het verlof twee dagen later vallen.

27. Zoals Uw Raad ambtshalve bekend is werd door de Hoge Raad in de zaak van [betrokkene 1] op 16 mei 2000 arrest gewezen, waarbij het cassatieberoep - met uitzondering van de strafoplegging wegens overschrijding van de redelijke termijn - werd verworpen. Dit bracht met zich mee dat daarmee deze zaak van [betrokkene 1] in de executiefase belandde, van schorsing van de voorlopige hechtenis geen sprake meer kon zijn, en aan de beslissing van het Haagse hof geen gevolg meer kon worden gegeven. De stukken waaruit dit alles blijkt leg ik aan de Hoge Raad over.

28. Mr Harderwijk heeft zich bij zijn verhoor kennelijk niet gerealiseerd - of hij was daar niet van op de hoogte - dat de door het Haagse hof bevolen schorsing niet meer de titel voor [betrokkene 1]s verlof kon zijn. Zijn verhoor biedt overigens geen spoor van bewijs dat het Openbaar Ministerie met [betrokkene 1] een geheime andere afspraak had gemaakt. Daarvan zou mr Spong - de raadsman van [betrokkene 4] - ongetwijfeld in dat verhoor melding hebben gemaakt, aangezien mr Spong betrokken is geweest bij de overeenkomst tussen [betrokkene 1] en het OM, en het wellicht in het belang van zijn cliënt [betrokkene 4] zou kunnen zijn indien vast zou komen te staan dat het OM en [betrokkene 1] een overeenkomst met een zó disproportionele tegenprestatie van de kant van het OM zouden hebben gesloten, dat de verklaring van [betrokkene 1] niet meer betrouwbaar te achten zou zijn en dus van de bewijsvoering in de zaak tegen [betrokkene 4] zou moeten worden uitgesloten. Als gezegd: voor een zodanige overeenkomst bestaat geen spoor van bewijs.

29. Aangezien het restant van zijn straf [betrokkene 1] volgens de geldende detentieregels in aanmerking deed komen voor een (half)open inrichtingsregiem, kwam de directeur van de penitentiare inrichting van verblijf daarmee voor de vraag te staan of aan [betrokkene 1] weekendverlof kon worden verleend. Daarvoor is advies gevraagd aan de plaatsvervangend hoofdadvocaat-generaal bij het Haagse hof. Deze heeft - in de geest van de beslissing van het hof - de directeur bericht dat tegen het verlenen van weekendverlof geen bezwaar bestond. Om de reeds door het hof ingeziene veiligheidsredenen werd het verlof niet voor 13, maar voor 15 juni verleend.

30. De bij mij opkomende vraag was, of aan iemand met een vreemde nationaliteit een dergelijk weekendverlof wel kan worden verleend. Daarvoor bieden de artikelen 3 van de Regeling selectie, plaatsing en overplaatsing gedetineerden en 4 van de Regeling tijdelijk verlaten van de inrichting, uitsluitel. Het eerste artikel bepaalt dat in beperkt beveiligde inrichtingen kunnen worden geplaatst: zelfmelders, en gedetineerden die (a) een beperkt vlucht- en maatschappelijk risico vormen; (b) een strafrestance hebben van maximaal achttien maanden; en (c) beschikken over een aanvaardbaar verlofadres. Het tweede artikel bevat de weigeringsgronden voor verlening van tijdelijk verlof, waaronder, onder j., het ontbreken van een aanvaardbaar verlofadres. Van de zijde van de afdeling rechtspositie van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming vernam ik dat tot dusver de vraag of iemand met de Belgische nationaliteit bij voorbaat geen aanvaardbaar verlofadres heeft en dus niet in aanmerking komt voor weekendverlof nimmer werd beantwoord. Gelet op de omstandigheid

dat in de kroongetuigenovereenkomst voorzien werd in begeleid verlof van [betrokkene 1] naar zijn dochtertje, welk begeleid verlof zich niet buiten de grenzen van de Nederlandse rechtsmacht kan afspelen, ga ik ervan uit dat [betrokkene 1] een verlofadres in Nederland had, waarvan de details begrijpelijkerwijs om veiligheidsredenen niet in het dossier worden geopenbaard, zelfs niet óf dit in Nederland is gelegen. Maar dit kan niet anders. Gezien de mogelijke gevolgen van het zich onttrekken aan verdere strafexecutie voor de Belgische vluchteling naar België (internationale signalering; een verzoek tot overname van strafvervolgingen en/of strafexecutie; vervallen van de overeengekomen strafkorting) komt het mij voor dat het vluchtgevaar beperkt mocht worden ingeschat, in overeenstemming dus met de eis onder a. van genoemd artikel 4: slechts het ernstige vermoeden dat de gedetineerde zal proberen zich aan de detentie te onttrekken vormt een weigeringsgrond. Uit de omstandigheid dat [betrokkene 1] niet van verlof is teruggekeerd valt niet de conclusie te trekken dat er dus een geheime afspraak daartoe heeft bestaan.”

De Hoge Raad heeft deze eerste aanvraag tot herziening bij arrest van 4 maart 2003 gedeeltelijk niet-ontvankelijk verklaard en voor het overige afgewezen.

In de tweede herzieningsaanvraag werd - kort samengevat - aangevoerd dat het Openbaar Ministerie ernstig tekort was geschoten door aan het Hof geen volledige openheid van zaken te geven wat betreft de met [betrokkene 1] gesloten overeenkomst en dat de door [betrokkene 1] afgelegde verklaringen niet overeenkomstig de waarheid zijn afgelegd.²² De Hoge Raad heeft de tweede aanvraag tot herziening bij arrest van 31 januari 2006 afgewezen, daartoe overwegende dat hetgeen in de aanvraag is aangevoerd daarvoor onvoldoende steun biedt en niet eenduidig wordt ondersteund door de overgelegde onderzoeksresultaten. Tegenover de verklaring van [betrokkene 1] dat hij vroegtijdig uit detentie is ontslagen, staan verklaringen van politiefunctionarissen en van de Officier van Justitie dat [betrokkene 1] zich in strijd met de afspraken aan zijn verdere detentie heeft onttrokken. Voor zover de aanvraag ertoe strekt dat door het Openbaar Ministerie in het kader van de gesloten overeenkomst verdergaande toezeggingen zijn gedaan dan die welke aan het Hof zijn geopenbaard, namelijk het mogen behouden van zijn criminele vermogen en het niet vervolgen van de toenmalige medeverdachte [betrokkene 4], is overwogen dat onvoldoende duidelijk is gemaakt welke betekenis aan de gestelde feiten en omstandigheden in het verband van die stelling moet worden toegekend. Voorzover is aangevoerd dat het Openbaar Ministerie heeft nagelaten het Hof in kennis te stellen van andere strafrechtelijke onderzoeken tegen [betrokkene 1] ter zake van drugsgerelateerde strafbare feiten²³, oordeelt de Hoge Raad:

²² Daarnaast werd aangevoerd dat [betrokkene 6], eigenaar van het schip waarmee het Stellendamtransport had plaatsgevonden, tegenover mr. Weski, raadvrouw van [verzoeker], zou hebben verklaard dat [betrokkene 1] in 1998 in een parketbusje tegen [betrokkene 6] gezegd zou hebben “dat hij zou gaan verklaren dat die drugs van [verzoeker] waren en dat hij justitie daarmee een groot plezier mee zou doen en dat hij dan strafvermindering zou krijgen.”

²³ Deze drugsgerelateerde strafbare feiten zouden zijn gepleegd voorafgaand aan, dan wel in dezelfde periode als het Stellendamtransport, zoals blijkt uit een ten tijde van de zaak tegen aanvrager aanhangige strafzaak tegen [betrokkene 1] bij het Hof Arnhem, een arrest van het Hof van beroep te Antwerpen van 30 juni 2005 en een (kennelijk) in genoemde zaak opgemaakt proces-verbaal van de Belgische politie (“synthese proces-verbaal”) dat een samenvatting behelst van de bevindingen in het tegen [betrokkene 1] en medeverdachten ingestelde opsporingsonderzoek.

- dat niet duidelijk wordt gemaakt in welk opzicht en in hoeverre die gegevens onverenigbaar zouden zijn met de met [betrokkene 1] gesloten en door het Hof ampel getoetste overeenkomst en met de door [betrokkene 1] in verband met die overeenkomst afgelegde verklaringen. Bovendien was het Hof bekend met de door het Hof Arnhem berechte zaak (art. 5 kroongetuigenovereenkomst);
- dat de stelling dat het Hof Antwerpen de verklaringen van [betrokkene 1] ongeloofwaardig zou hebben geacht op een onjuiste lezing van dat arrest berust;
- dat de geciteerde passage uit het “synthese proces-verbaal” van de Belgische politie - mede tegen de achtergrond van de door het Hof Den Haag uitvoerig op betrouwbaarheid getoetste verklaringen van [betrokkene 1] - onvoldoende grond vormt om aan te nemen dat de voor het bewijs gebezigde verklaringen van [betrokkene 1] niet de waarheid behelzen.

Voorts werd door de raadsvrouw van verzoeker nog aangevoerd dat de verklaringen van [betrokkene 1] door diens raadsman en de Officier van Justitie zouden zijn gecorrigeerd en aangepast, hetgeen afgeleid zou kunnen worden uit de door [betrokkene 1] tegenover de Belgische politie op 20 januari 2004 afgelegde verklaring in de zaak tegen [betrokkene 4]. De Hoge Raad oordeelde dat de suggestie dat die verklaringen niet de eigen wetenschap van [betrokkene 1] zouden behelzen voor zover zij belastend zijn voor de aanvrager, wordt weerlegd door hetgeen [betrokkene 1] in datzelfde verhoor tevens heeft verklaard: de vraag of hij blijft bij zijn eerder afgelegde verklaringen, zoals weergegeven in aan het proces-verbaal van het verhoor gehechte processen-verbaal, heeft hij bevestigend beantwoord. Deze processen-verbaal bevatten onder meer de belastende verklaringen die het Hof tot het bewijs heeft gebezigd.

De derde herzieningsaanvraag was - kort samengevat - gebaseerd op de stelling dat [betrokkene 1] was teruggekomen op zijn eerdere onderscheidenlijk bij de politie en ten overstaan van het Hof afgelegde verklaringen. De Hoge Raad oordeelde dat “Nu de bij de aanvraag gevoegde verklaring van [betrokkene 1], in de aanvraag aangeduid als de ‘notariële verklaring’, geen opgave van redenen bevat voor het terugkomen op zijn eerder afgelegde verklaringen, [deze] notariële verklaring van [betrokkene 1] geen grond op[levert] om aan te nemen dat de door het Hof tot het bewijs gebezigde verklaringen van [betrokkene 1] onjuist zijn”. Daarnaast werd door de raadsvrouw van verzoeker - opnieuw - aangevoerd dat het Openbaar Ministerie geen volledige opening van zaken heeft gegeven tegenover het Hof door onder meer niet bekend te maken dat toezeggingen zouden zijn gedaan aangaande de (beëindiging van) de executie van de door [betrokkene 1] te ondergane straf. De Hoge Raad oordeelde dienaangaande al eerder dat die stelling(en) ongenoegzaam waren om tot honorering van het herzieningsverzoek te beslissen. Voor zover het derde verzoek ook nog gebaseerd was op twijfels aangaande ‘de integriteit van het onderzoek’, van ‘inherente onbetrouwbaarheid van het onderzoeksmateriaal’ en van ‘onherstelbare schendingen van het recht op een eerlijk proces van verzoeker, de schending daarbij van de onschuldpresumptie ex art. 6 EVRM en het ondervragingsrecht ex art. 6 EVRM’ oordeelde de Hoge Raad dat, voor zover te dien aanzien wordt verwezen naar het dossier van de strafzaak niet kan worden gezegd dat de rechter die de veroordeling heeft uitgesproken daarmee niet bekend was en dat voor zover de aanvraag ten aanzien van deze stelling gebaseerd was op

een 'zeer betrouwbare bron' dan wel op 'in te brengen documenten' de aanvraag niet naar behoren gemotiveerd was.

[betrokkene 1]s notarieel vastgelegde verklaringen

Uit het voorgaande blijkt dat zowel in feitelijke aanleg, als in herzieningsprocedures is stilgestaan bij de betrouwbaarheid en de bruikbaarheid van de door [betrokkene 1] bij de politie en ter terechtzitting afgelegde verklaringen. In feitelijke aanleg was dat vanwege het belang van de verklaringen van [betrokkene 1] voor het bewijs en de omstandigheid dat een overeenkomst was gesloten tussen [betrokkene 1] en het Openbaar Ministerie; in herzieningsprocedures was dat vanwege dat wat in deze procedures naar voren was gebracht over de verklaringen. In de derde herzieningsprocedure zijn de verklaringen die [betrokkene 1] in 2013 heeft afgelegd al betrokken. Omdat de verklaring die [betrokkene 1] in 2015 aflegde in samenhang moet worden gezien met zijn verklaringen uit 2013, heeft de Commissie zowel de verklaringen uit 2013 als de verklaring uit 2015 grondig bekeken. Een aantal zaken is de Commissie opgevallen.

De Commissie wijst erop, mede om eventuele misverstanden over de rol van notaris [de notaris] bij de totstandkoming van de verklaringen te voorkomen, dat de notaris de verklaringen van [betrokkene 1] niet heeft opgenomen. De gang van zaken was als volgt. [betrokkene 1] heeft op 1, 14 en 25 maart en op 1 mei 2013 in de Penitentiare Inrichting in Hasselt ten overstaan van mrs. Weski en Splinter verklaringen afgelegd, die door laatstgenoemden op papier zijn gezet. In 2015 heeft [betrokkene 1] op 16 januari een verklaring afgelegd ten overstaan van mrs. Weski en Splinter, die door laatstgenoemden op papier is gezet. Onder de door mrs. Weski en Splinter op schrift gestelde verklaring van 16 januari 2015 staat: "Het voorgaande heb ik naar waarheid tegenover mr. I.N. Weski en mr. S. Splinter in aanwezigheid van mijn moeder [naam moeder] op 16 januari 2015 te Deurne verklaard. Hierbij herhaal en bevestig [ik] mijn verklaring nogmaals nadat deze is voorgelezen ten overstaan van ondergetekende notaris." Kennelijk is [betrokkene 1] in 2013 en 2015 met de op schrift gestelde verklaringen naar notaris [de notaris] gegaan. De notaris heeft de tekst die door mrs. Weski en Splinter op schrift was gesteld - in welke weergave [betrokkene 1] zich kennelijk kon vinden - op 26 juni 2013 respectievelijk 3 maart 2015 verwerkt in een notariële akte. Het is dus niet zo dat de notaris aanwezig was bij het afleggen van de verklaringen door [betrokkene 1] of dat de notaris over deze verklaring inhoudelijke vragen heeft gesteld. Het is de Commissie niet duidelijk waarom er voor deze werkwijze is gekozen en welk doel gediend zou moeten worden met het verlenen van akte door de notaris. Wat daar ook van zij, de Commissie is van mening dat het niet gaat om *bij* de notaris afgelegde verklaringen.

Verder merkt de Commissie op dat de door de raadvrouw van verzoeker gekozen werkwijze een aantal vragen over de totstandkoming van de verklaringen van [betrokkene 1] onbeantwoord laat. Bijvoorbeeld: hoe lang hebben de gesprekken geduurd? Welke vragen zijn gesteld aan [betrokkene 1]? Wat waren zijn letterlijke antwoorden? Is aan [betrokkene 1] informatie voorgehouden? Uit de door mrs. Weski en Splinter op schrift gestelde verklaringen blijkt niet of de gesprekken die met [betrokkene 1] zijn gevoerd, zijn opgenomen op een geluids- en/of beeldrager. Ook is niet bekend of er verbatim uitwerkingen zijn van de gesprekken. Daarbij komt dat notaris [de notaris] onder zijn akte

van 26 juni 2013 over [betrokkene 1] heeft genoteerd: “Hij is op de hoogte van de inhoud ervan en meent bijgevolg dat een volledige voorlezing niet nodig is.” Dat terwijl het, zoals gezegd, gaat om verklaringen die zeer gedetailleerd zijn en waarbij van [betrokkene 1] gepaste zorgvuldigheid verlangd mag worden, zorgvuldigheid die zou zijn gebleken als [betrokkene 1] erop had gestaan dat notaris [de notaris] de verklaringen letterlijk had voorgelezen alvorens de akte te verlenen.

Voorts geldt dat sommige details in de bij notaris [de notaris] vastgelegde verklaringen van [betrokkene 1] merkwaardig zijn, omdat ze inconsistent zijn met andere elementen in het dossier. Zo zou [betrokkene 1] in zijn verklaring van 25 maart 2013 tegenover mr. Weski en mr. Splinter het volgende hebben gezegd: “Bovendien heb ik op een gegeven moment, ik denk begin 2001, vanuit een restaurant ‘[B]’ gebeld naar [betrokkene 16] om hem uit te leggen hoe dat allemaal gegaan was met die overeenkomst, dat ik dat wel moest doen, dat de verklaringen onder druk tot stand waren gekomen, of hij contact kon leggen met [verzoeker] en zeggen dat ik gaarne bereid was de verklaringen in te trekken.”²⁴ De Commissie wijst erop dat [betrokkene 1] nog op 20 januari 2004 tegenover Belgische opsporingsambtenaren heeft gezegd bij zijn eerder afgelegde en voor verzoeker belastende verklaringen te blijven.²⁵

Ook de Hoge Raad heeft in zijn arrest van 31 januari 2006 naar aanleiding van het herzieningsverzoek van 20 juli 2005 onder punt 6.4.5 (pagina 5 van 6) naar de inhoud van dit verhoor op 20 januari 2004 verwezen. [betrokkene 1] heeft tijdens dit verhoor de vraag of hij blijft bij zijn eerder afgelegde verklaringen, zoals deze zijn weergegeven in aan het proces-verbaal van dat verhoor gehechte processen-verbaal, bevestigend beantwoord. Die processen-verbaal bevatten onder meer de belastende verklaringen die het Hof tot bewijs heeft gebezigd.

Het proces-verbaal van 20 januari 2004 is dus in hoge mate relevant voor het huidige verzoek. De verbalisanten van de Federale Politie Gerechtelijke Dienst ([verbalisant 8] en verbalisant 9)) beoogden om ten behoeve van de Belgische Justitie meer duidelijkheid te verschaffen over de eerder door [betrokkene 1] afgelegde verklaringen, over de met het Nederlandse Openbaar Ministerie afgesloten overeenkomst als kroongetuige en over de wijze waarop [betrokkene 1] zijn vrijheid in Nederland heeft verkregen. Zij hebben dit gedaan door het stellen van gerichte, genummerde vragen en het optekenen van de verklaring van [betrokkene 1] in antwoord op deze vragen. Kernpunten in dit proces-verbaal zijn dat:

- [betrokkene 1] verklaart bij al zijn eerder afgelegde verklaringen te blijven;
- de kroongetuigenovereenkomst is opgesteld nadat hij hier eerst uitvoerig met de Officier van Justitie Harderwijk over had gesproken. Bij de daadwerkelijke opstelling waren de Nederlandse politieambtenaren [verbalisant 6] en [verbalisant 1] aanwezig. Ook zijn toenmalige raadsman mr. Spong was hier bij betrokken en van elk detail op de hoogte. De geheime, extra afspraken zijn niet schriftelijk vastgelegd, aldus [betrokkene 1];

²⁴ Verklaring [betrokkene 1] tegenover mr. Weski en mr. Splinter van 25 maart 2013 (p. 17).

²⁵ Proces-verbaal van verhoor [betrokkene 1] van tegenover verbalisanten [verbalisant 8] en [verbalisant 9] van 20 januari 2004, p. 1.

- [betrokkene 1] verklaart dat hij wist dat hij in Nederland geseind was (hiermee bedoelt hij dat hij gesignaleerd stond), twee keer op basis hiervan is aangehouden, maar na enkele uren weer vrijgelaten werd (door hem een 'fake seining' genoemd).

De Commissie stelt vast dat de Nederlandse opsporingsambtenaren [verbalisant 1] (zie productie 35 van verzoeker) en [verbalisant 6], alsmede Officier van Justitie Harderwijk door de Belgische Justitie in de zaak Stellendam onder ede zijn gehoord en daar hebben ontkend dat sprake is geweest van extra (geheime) afspraken. Voor de Commissie tellen de ambtsedige processen verbaal van [verbalisant 1], [verbalisant 6] en Harderwijk zwaar als tegenwicht tegen de bewering van - enkel - [betrokkene 1] dat sprake is geweest van extra, niet vastgelegde, afspraken. Het roept ook verwondering op dat een belangrijke getuige die de beweringen van [betrokkene 1] zou kunnen bevestigen, te weten zijn toenmalige raadsman mr. Spong, door [betrokkene 1] niet van zijn geheimhoudingsplicht wordt ontslagen. Zonder opgaaf van redenen stelt [betrokkene 1] grote bedenkingen te hebben over zo'n ontheffing.²⁶

De Commissie constateert dat [betrokkene 1] met zijn vriend [betrokkene 5] al in het afgeluisterde telefoongesprek van 24 februari 2003 aan het brainstormen is hoe hij een advocaat kan vinden die namens hem kan inbrengen dat afspraken niet zijn nagekomen. De Commissie komt daar hieronder op terug. In een ander vastgelegd tapgesprek van 23 september 2002 (van 16:02 uur tot 16:12 uur) tussen [betrokkene 1] en [betrokkene 5] (door verzoeker ingebracht als productie 26) wordt er voorts, kort samengevat, over gesproken dat [betrokkene 1] een herziening wil, dat [betrokkene 5] stelt dat de getuigenis van [betrokkene 1] leugenachtig was en dat [verzoeker] belang heeft bij het ontkrachten van de kroongetuigeverklaring.

De Commissie stelt vast dat [betrokkene 1] alle gelegenheid had om in het verhoor dat is vastgelegd bij het proces-verbaal van 20 januari 2004 zijn eerdere, voor verzoeker belastende verklaring in te trekken zoals onder meer in de aangehaalde tapgesprekken van 2002 en 2003 al aan de orde komt. In het proces-verbaal van 20 januari 2004 verklaart hij echter expliciet over zijn eerdere verklaring, over de gang van zaken rond het opstellen van de verklaring en maakt hij op geen enkele wijze melding van het feit dat hij deze verklaring wil intrekken.

In algemene zin geldt dat de betrouwbaarheid van een verklaring tenminste ten dele afhangt van de waarborgen waarmee het registreren van zo'n verklaring is omgeven. Het voorgaande overziend, is de Commissie van oordeel dat wat dat betreft de door notaris [de notaris] in aktes verwerkte verklaringen van [betrokkene 1] met minder waarborgen zijn omgeven dan zijn eerder bij de politie en bij het Hof Den Haag afgelegde verklaringen.

Het deskundigenbericht van professor Van Koppen

De Commissie heeft vastgesteld dat [betrokkene 1] op 15 juni 1999 als getuige is opgeroepen in de zaak tegen verzoeker. [betrokkene 1] heeft bij die gelegenheid achter

²⁶ Proces-verbaal van verhoor [betrokkene 1] van tegenover verbalisanten [verbalisant 8] en [verbalisant 9] van 20 januari 2004, p. 6-7.

gesloten deuren verklaard dat hij bedreigd werd en hij heeft zijn belastende verklaring over verzoeker vervolgens staande gehouden. Voor de Commissie is derhalve de vraag relevant of [betrokkene 1] in zijn meer recente verklaring, waarin hij afstand zegt te nemen van zijn belastende uitspraken over verzoeker, duidelijk maakt dat deze verandering in positie niet tot stand is gekomen onder invloed van enige bedreiging. Zij heeft zich ook de vraag gesteld of op enigerlei wijze inzichtelijk is waarom uitgerekend nu, na meer dan tien jaar, [betrokkene 1] de behoefte voelt om terug te komen van zijn eerdere verklaringen. Met deze vragen in het achterhoofd heeft de Commissie het deskundigenbericht van Van Koppen over [betrokkene 1]s meer recente verklaringen²⁷ aan een grondige lezing onderworpen. De Commissie constateert als volgt.

a. Op p. 2 van zijn deskundigenbericht somt Van Koppen de stukken op die hij zijdens de raadvrouw van verzoeker heeft ontvangen en als bronnen voor zijn bericht heeft gebruikt. Het is de Commissie opgevallen dat zich daaronder geen stukken bevinden die betrekking hebben op bedreigingen aan het adres van [betrokkene 1]. De Commissie doelt onder meer op het verkort proces-verbaal ter zitting van de Rechtbank Den Haag van 15 juni 1999, waarin over [betrokkene 1] wordt opgemerkt: “De getuige heeft gesproken over bedreigingen. Hij heeft toegelicht dat de berichten daarover van verschillende kanten kwamen. De Rechtbank neemt die bedreiging serieus. Aan de getuige is in het kader van die bedreigingen gezegd dat hij als getuige ter zitting geen verklaring mocht afleggen. Hij heeft opgemerkt dat hij geen afstand neemt van hetgeen hij eerder aan de politie heeft gemeld, maar hij heeft daarover geen vragen beantwoord.”²⁸ Het proces-verbaal van de zitting in hoger beroep van 5 april 2000 komt eveneens over de kwestie te spreken. De getuige [betrokkene 1] zegt bij die gelegenheid: “De veiligheid van mijn vriendin en dochter waren in het geding.”²⁹

b. Op p. 4/5 van zijn deskundigenbericht formuleert Van Koppen de twee rivaliserende scenario's waarover hij zich als deskundige wil uitspreken: “In het eerste scenario, waarin grosso modo [betrokkene 1]s kroongetuigenverklaring klopt, heeft hij in Suriname contact gehad met [verzoeker]. In het tweede scenario heeft hij geen contact gehad met [verzoeker] in Suriname en heeft [betrokkene 1] geen weet van eventuele betrokkenheid van [verzoeker] bij het transport naar Stellendam en Southampton.” De Commissie acht beide scenario's nogal ondergespecificeerd. Een specifiekere versie van het eerste scenario luidt bijvoorbeeld dat [betrokkene 1]s aanvankelijke verklaringen juist zijn en dat hij ze thans herroept, omdat hij zich nog steeds/weer bedreigd voelt en/of omdat hij zijn reputatie als handelspartner wil verbeteren. Een specifiekere versie van het tweede scenario is bijvoorbeeld dat [betrokkene 1]s aanvankelijke verklaringen onjuist zijn en tot stand kwamen op geleide van forse toezeggingen van de zijde van het Openbaar Ministerie, toezeggingen die vervolgens niet gestand zijn gedaan, reden waarom [betrokkene 1] thans zijn verklaringen herroept.

De nogal globale scenario's die Van Koppen als uitgangspunt nam, sturen de manier waarop hij zijn onderzoek heeft ingericht. Dat onderzoek bestaat uit niet meer dan een tekstuele

²⁷ Daterend van 17 mei 2015.

²⁸ Proces-verbaal van de terechtzitting van 15 juni 1999, p. 4.

²⁹ Proces-verbaal van de terechtzitting van 5 april 2000, p. 9.

analyse van [betrokkene 1]s' verklaringen. Toetsing van de specifiekere scenario-versies had vereist dat Van Koppen kennis had genomen van de verklaringen die [betrokkene 1] achter gesloten deuren aflegde over de bedreigingen aan zijn adres. Ook had de deskundige in dat geval een gesprek kunnen voeren met [betrokkene 1] in een poging om uit te sluiten dat de recente herroeping van zijn - [betrokkene 1]s - verklaringen werd ingegeven door bedreiging en/of markttechnische overwegingen (zie ook hieronder).

c. De Commissie heeft zich afgevraagd of het kennisbestand dat Van Koppen aan zijn deskundigenbericht ten grondslag heeft gelegd voldoende toegesneden is op het fenomeen dat hier centraal staat, namelijk dat van de getuige die zijn verklaringen herroept. Van Koppen verwijst naar - en lijkt zich te baseren op - algemene literatuur over liegen en de kenmerken van leugenachtige verklaringen. De Commissie constateert dat Van Koppen niet verwijst naar wetenschappelijke studies over getuigen die hun verklaringen herroepen. In de mate waarin zulke studies überhaupt ontbreken, maakt dat de vakinhoudelijke basis waarop Van Koppen zijn deskundigenoordeel velt fragieler.

d. Een tweetal passages in het deskundigenbericht van Van Koppen vindt de Commissie mistig. Allereerst wordt op p. 48 van dat deskundigenbericht [betrokkene 1] geciteerd als zeggend: "Ik moest 5000 gulden per nummer betalen en op enig moment werd mij gezegd dat ik weer moest betalen. Ik werd dus tot het gerechtshof in feite geïsoleerd gehouden. [geloof je dit?]". Het citaat komt uit de notarieel vastgelegde verklaring van [betrokkene 1] van 25 maart 2013 (p. 17), met uitzondering van de tekst tussen vleeshaken, die is toegevoegd. De Commissie vraagt zich af wie deze vraag stelt en aan wie dit wordt voorgehouden.

Ten tweede, in zijn deskundigenbericht concludeert Van Koppen op p. 51 als volgt: "Dat de naam van [verzoeker] is gesuggereerd door de Officier van Justitie en de verbalisanten wordt alleen tegengesproken in een verklaring van verbalisant [verbalisant 6]."³⁰ De Commissie kan de deskundige daarin niet volgen, omdat het toch [betrokkene 1] zelf is die ter zitting van het Hof op 5 april 2000 als volgt verklaarde: "ik denk dat aan mij gevraagd is wie de grote mensen achter de transporten waren en dat door mij voor het eerst de naam is genoemd."

e. Op pagina p. 34 van zijn deskundigenrapport concludeert Van Koppen dat voor de belastende verklaringen die [betrokkene 1] destijds over [verzoeker] heeft afgelegd "geen externe steun is." De Commissie vraagt zich af wat Van Koppen tot de categorie van "externe

³⁰ Het is de Commissie niet duidelijk op welke verklaring de deskundige hier precies doelt. De Commissie neemt aan dat het gaat om de verklaring van [verbalisant 6], inspecteur bij de KLPD, ten overstaan van de Rechtbank Antwerpen (vermoedelijk op 10 november 2004), over zijn rol bij de begeleiding van [betrokkene 1]. [verbalisant 6] zegt hier dat het onderzoeksteam de verklaring van [betrokkene 1] heeft vergeleken met andere gegevens uit het opsporingsonderzoek en dat deze overeenkwamen. Nadat [verbalisant 6] (in 2000) het onderzoeksteam had verlaten, heeft hij nog wel op verzoek van de Officier van Justitie enkele malen contact met [betrokkene 1] gehad, waarbij de laatste hem vertelde dat het slecht met hem ging en dat hij zich bedreigd voelde. [verbalisant 6] herinnert zich nog duidelijk dat [betrokkene 1] in de gevangenis in Zwolle voor het eerst de naam [verzoeker] noemde en toen ook verwees naar een foto van [verzoeker] in een krant. De Commissie wijst er terzijde op dat ook hier het thema van de bedreigingen aan de orde komt, net zoals overigens in de verklaring van de echtgenote van [betrokkene 1] – [betrokkene 18] - (productie 39). Zij zegt dat [betrokkene 1] eerst niet tegen verzoeker heeft getuigd vanwege bedreigingen. Na het instellen van maatregelen heeft hij alsnog getuigd.

steun” zou hebben gerekend. Zo noemt [betrokkene 1] in zijn belastende verklaringen over verzoeker een persoon genaamd [betrokkene 16] als de handelspartner van [verzoeker]. Dezelfde naam duikt op in de verklaring van [betrokkene 3] (cf. supra). Van deze [betrokkene 16] is vastgesteld dat hij op 14 mei 1996 komend uit Schiphol werd aangehouden op de luchthaven van Detroit (USA) wegens het overtreden van deviezenbepalingen, omdat hij in het bezit was van een aanzienlijke hoeveelheid Nederlandse guldens. Het is de Commissie niet duidelijk waarom de deskundige Van Koppen zulke feiten niet heeft betrokken bij zijn afweging of de belastende verklaringen van [betrokkene 1] zijn verankerd in verifieerbare feiten.

f. Het komt de Commissie voor dat de deskundige Van Koppen weinig kritisch is over [betrokkene 1]s herroeping, terwijl terzake toch allerlei voor de hand liggende vragen rijzen. Zo zegt [betrokkene 1] in zijn notarieel vastgelegde verklaring van 5 maart 2015: “dat ik ook al de vorige raadsman van de heer [verzoeker] en overigens ook mr. Kuipers en mr. Jan Fermon in Brussel, heb geprobeerd te benaderen om terug te komen op die kroongetuigenverklaringen en nu eindelijk de waarheid te vertellen en het niet meer te kunnen aanzien dat in feite een onschuldige was veroordeeld. Zoals u weet heb ik in 2001 ook nog tegen [betrokkene 16] verteld dat ik onder druk van justitie die kroongetuigenverklaringen had afgelegd en hem gevraagd of hij tegen [verzoeker] wilde zeggen dat ik bereid was die kroongetuigenverklaringen in te trekken.” Deze passage doet de vraag opkomen waarom [betrokkene 1] in elk geval tot in 2004 vasthield aan zijn belastende verklaringen over verzoeker. Het doet ook de vraag opkomen waarom in de afgetapte gesprekken niets is terug te vinden van de gewetenswroeging waarop [betrokkene 1] zich hier lijkt te beroepen, een kwestie waarop de Commissie aanstonds terugkomt.

g. In zijn deskundigenbericht besteedt Van Koppen nauwelijks aandacht aan de manier waarop [betrokkene 1] van zijn belastende verklaringen is teruggekomen. Van Koppen citeert weliswaar de passage waarin [betrokkene 1] zegt dat vanwege een ontsteking aan zijn arm en schouder niet hijzelf, maar de raadvrouw zijn “relaas” op papier heeft gezet. Maar de vraag laat zich stellen of Van Koppen zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de omstandigheid dat de notarieel vastgelegde verklaringen van [betrokkene 1] geen toets behelzen op de mate waarin de schriftelijke verslagen een nauwkeurige weergave zijn van hetgeen [betrokkene 1] heeft verteld.

Concluderend komt de Commissie tot het oordeel dat zij weinig gewicht kan toekennen aan het rapport van Van Koppen. Dat rapport is te restrictief in de geraadpleegde bronnen, is te globaal als het om de te onderscheiden scenario’s gaat, kan niet steunen op een uitgebreid corpus aan wetenschappelijke literatuur over getuigen die hun verklaringen herroepen en is weinig kritisch als het gaat om [betrokkene 1]s herroeping.

Het Belgische dossier³¹

³¹ Vooraf moet worden opgemerkt dat de producties door verzoeker weinig overzichtelijk zijn aangeleverd en hun status (waar maken ze deel van uit?), herkomst (waar zijn verklaringen afgelegd?) en datum (wanneer zijn ze afgelegd?) niet altijd duidelijk worden. Dit bemoeilijkt verwijzingen naar (nummering en inhoud van) de producties. De bijgevoegde producties overziend, moet worden geconstateerd dat deze inhoudelijk een grote mate van overlap vertonen. Vaak gaat het om verklaringen van [betrokkene 1], [betrokkene 4], [betrokkene 7]

De Commissie constateert dat mr. Weski het Belgische dossier inzake [betrokkene 1] zo interpreteert als zou daaruit eenduidig zijn af te leiden dat de Belgische autoriteiten weinig geloof hechtten aan [betrokkene 1]'s belastende verklaringen over verzoeker. Om de juistheid van deze interpretatie te toetsten, heeft de Commissie uitvoerig kennis gekomen van het Belgische dossier. Ze constateert als volgt:

a. In een eerder herzieningsverzoek, te weten het (tweede) herzieningsverzoek van 20 juli 2005, zijn reeds producties uit het Belgische dossier ingebracht en door de Hoge Raad in het arrest van 31 januari 2006 ook gewaardeerd. Daarin stelt de Hoge Raad het volgende vast:

“De aanvraag behelst weliswaar een uitvoerige opsomming van kennelijk aan de onderzoeken in het kader van die andere strafvervolgingen ontleende gegevens, maar maakt niet duidelijk in welk opzicht en in hoeverre die gegevens onverenigbaar zouden zijn met de met [betrokkene 1] gesloten en door het Hof ampel getoetste overeenkomst en met de door [betrokkene 1] in het verband van die overeenkomst afgelegde verklaringen.”

En voorts:

“Voor zover de aanvraag blijktens hetgeen in de tweede aanvulling daarop is gesteld, bedoelt te betogen dat het Hof te Antwerpen in zijn eerdergenoemd arrest die verklaringen van [betrokkene 1] ongeloofwaardig zou hebben geacht, berust ze op een verkeerde lezing van het arrest.”

b. Door verzoeker en zijn raadvrouw wordt regelmatig verwezen naar tapgesprekken tussen [betrokkene 1] en anderen (waaronder de in het derde herzieningsverzoek genoemde [betrokkene 5]) die in het Belgische onderzoek werden vastgelegd. Het zou om nieuwe gegevens gaan, aldus de raadvrouw. Vastgesteld moet echter worden dat in het (tweede) herzieningsverzoek van 20 juli 2005 zeer uitvoerig uit het zogenoemde synthese proces-verbaal wordt geciteerd. De inhoud van dit proces-verbaal is ook door het Hof van beroep in Antwerpen becommentarieerd. In zijn uitspraak van 30 juni 2005 merkt het Hof van beroep hierover op:

“Dat uit diverse getapte telefoongesprekken blijkt dat onder meer de beklaagden [betrokkene 1] en [betrokkene 5] het hebben over duidelijk druggerelateerde bezigheden; Dat uit deze gesprekken blijkt dat betrokkenen permanent op zoek zijn naar mogelijkheden om geld te verdienen in de drugswereld; Dat deze gesprekken misschien kunnen duiden op een criminele ingesteldheid, maar dat zij op zich als bewijs voor het bestaan van een criminele organisatie niet volstaan; Dat hoe dan ook in geen enkel geval in verband met uit de tapverslagen gebleken activiteiten, vervolgingen werden ingesteld, nu de gesprekken blijkbaar te vaag bleken en te weinig concrete gegevens opleverden; Dat de geregistreerde gesprekken eerder losse gesprekken lijken tussen wisselende partners.”

c. Het tapgesprek tussen [betrokkene 5] en [betrokkene 1] dat op 24 februari 2003 van 18.33 tot 19.29 uur heeft plaatsgevonden, acht de Commissie interessant. De uitwerking beslaat 20 pagina's. Uit het Belgische politiedossier was al eerder gebleken dat [betrokkene 5] en [betrokkene 1] een vertrouwensband hebben (productie 22 meldt dat zij dagelijks

en over de vermeende valse beschuldiging aan het adres van verzoeker, verklaringen die op verschillende momenten en bij verschillende gelegenheden zijn afgelegd. Deels zijn deze verklaringen in het kader van het Nederlandse opsporingsonderzoek afgelegd en al eerder gewogen en beoordeeld. De verklaringen worden soms als nieuw gepresenteerd, omdat ze in het Belgische opsporingsonderzoek andermaal werden vastgelegd. Ook komen de verklaringen van commissaris [verbalisant 3] en hoofdinspecteur [verbalisant 5] meerdere keren in de producties terug terwijl het inhoudelijk dezelfde verklaringen betreft.

telefonisch contact hebben en dat [betrokkene 5] zeer goed op de hoogte is van de situatie waarin [betrokkene 1] verkeert). Het gesprek wordt in dialect gevoerd en gaat over het vinden van een geschikte advocaat in Nederland. De gesprekspartners wisselen namen uit en spreken over de beste manier om de zaak bij een advocaat te presenteren. [betrokkene 5] doet [betrokkene 1] (op pagina 1487) een voorstel. Hij zegt:

“zegt dat ge zonder geld zit en wie da ge zijt,,,en da ze van alles beloofd hebben en ni zijn nagekomen,,en na zitten daar he,,,ge kunt ni meer naar links en naar rechts en en,,,en ook die uitlevering,, da moete zegge he,,dat da een technische stunt is van hun ,, das een montage he,,da hebben ze in regie gezet he,,, maar die moeten a uitlevering vragen he,,want as die da ni vragen he,,,zen die internationaal rechtelijk in fout ,,zun bewering da ge niet zijt teruggekomen,, da ge zijt ontsnapt,, moeten ze,,,kunnen ze ni neffe,,,moeten ze a seinen,,moeten ze a uitlevering vragen,,ze weten dat gij hier zit,, kunnen ze nie,,,darrbij dan die cinema die ze allemaal doen,,van der komt niks van,,,maakt a geen zorgen,,,enheu,,,de is inderdaad ook niks van gekomen,,na is allemaal bewijs he jong,,,

[betrokkene 1]: “jaja,,maar dat weet ik,,,maar wa da het punt is ,,plakt da maar allemaal bij mekaar,,, begint alles maar maar,,,maar uit te gaan zoeken,,he,,ni simpel ze,,.”

Onder de veronderstelling dat [betrokkene 1] een valse verklaring heeft afgelegd over verzoeker vanwege een bonus die hem in het vooruitzicht is gesteld, mag het toch merkwaardig heten dat [betrokkene 5] [betrokkene 1] hier vertelt wat [betrokkene 1] is overkomen. De Commissie meent dat sprake is van strategische deliberaties. De Commissie heeft voorts niet de indruk dat het gewetenswroeging is die [betrokkene 1] tot het inzicht brengt dat hij een advocaat nodig heeft om zijn belastende verklaringen over verzoeker te herroepen. Deze indruk wordt bepaald versterkt door wat er verderop (pagina's 1480 en 1479) wordt gewisseld:³²

[betrokkene 5]: “Ja maar,,, het probleem met a,,, der moet iemand bij zijn die regelmatig tegen a poten stampt,,,want gij gaat tegen die advocaat,, gij gaatder in,,en en,,, gij gaat spelkens spelen met dien advocaat,,,gij speelt met alleman spelkes,, da zit in a in,,.”

d. Bij het verzoekschrift zijn producties gevoegd (8, 9, 10, 11, 12, 41, 42) waarin de Belgische commissaris [verbalisant 3] en zijn collega [verbalisant 5] melding maken dat anderen (de getuigen [betrokkene 5] en [betrokkene 4]) hen erover hebben ingelicht dat de belastende verklaringen van [betrokkene 1] over [verzoeker] onjuist zijn. Verzoeker meent op basis hiervan dat de Belgische politie tot de conclusie is gekomen dat [betrokkene 1] in zijn belastende verklaringen de naam [verzoeker] heeft verzonnen (pagina 9 verzoekschrift onder 2.1.1). De Commissie vindt dit een overinterpretatie van wat er te lezen valt. Zo spreekt commissaris [verbalisant 3] in termen van “wij stellen vast”. Dat heeft een andere betekenis dan de bewering van verzoeker dat de Belgische opsporingsambtenaren “conclusies hebben getrokken”.

Verwijzend naar productie 14 (pagina 9 onderaan) merkt verzoeker op dat “verbalisant [verbalisant 3] heel uitvoerig heeft aangegeven welke onderzoeksbevindingen als onderbouwing dienen te worden gezien voor de conclusie dat [betrokkene 1] als

³² Ook uit andere tapverslagen blijkt niets van wroeging. [betrokkene 1] tegen [betrokkene 5] op 24 oktober 2002 over de toenmalige advocaat van verzoeker: “heeft die drei jaar voor nodig,,,nee heeft die twee jaar voor nodig voor drei mensen te vinden die dan nog zeggen da’k lieg,,,he,,,wa da’k uiteindelijk wel heel geestig en heel grappig vind..”

kroongetuige heeft gelogen over cliënt.“ Feitelijk gaat het om minder dan 1,5 pagina tekst, waarin [verbalisant 3] vaststelt dat er verschillende aanwijzingen bestaan dat [betrokkene 1] over verzoeker niet waarheidsgetrouw heeft verklaard. Hij vat daarna kort samen wat [betrokkene 5], [betrokkene 4], [betrokkene 7], en [betrokkene 1] zelf terzake hebben verklaard.

In productie 40 verklaart politieambtenaar [verbalisant 2] dat zijn dienst [betrokkene 1] als onbetrouwbaar heeft laten registreren, terwijl politieambtenaren [verbalisant 3] en [verbalisant 5] in de producties 41 en 42 zeggen dat zij van mening zijn dat [betrokkene 1] correct heeft verklaard (met uitzondering van zijn belastende verklaringen over verzoeker). In een telefoongesprek met politieman [verbalisant 1] (zie productie 35) zegt commissaris [verbalisant 3] dan weer dat hij wist dat “het niet klopte wat [betrokkene 1] had verklaard”. De Commissie moet dan ook concluderen dat er binnen de Belgische opsporingsdiensten blijkbaar niet eenduidig werd gedacht over de betrouwbaarheid van de verklaringen van [betrokkene 1] en dat ook commissaris [verbalisant 3] zelf daar geen coherente opvattingen over had.

e. De Hoge Raad trok eerder (arrest van 31 januari 2006 onder punt 4.3.2 naar aanleiding van het herzieningsverzoek van 20 juli 2005) de volgende conclusie over de door [betrokkene 4] afgelegde verklaringen:

“...De enkele omstandigheid dat [betrokkene 4] heeft verklaard dat dat [betrokkene 1] hem heeft verteld dat “het hele verhaal rond [verzoeker] een verzinsel is geweest “ en dat de reden daarvoor was dat hij, [betrokkene 1], strafvermindering zou krijgen, is onvoldoende om aan te nemen dat de voor het bewijs gebezigde verklaringen van [betrokkene 1] niet de waarheid behelzen, te meer nu het Hof die verklaringen tegen de achtergrond van de door de Staat met hem gesloten overeenkomst ampel en uitdrukkelijk op hun betrouwbaarheid heeft getoetst. Voorts is van belang dat waar de betrokkenheid van de aanvrager vooral steunt op de beschrijving van [betrokkene 1] van een drietal ontmoetingen met de aanvrager, die ontmoetingen door [betrokkene 4] op geen enkele wijze worden weersproken. ... Dit onderdeel van de aanvraag werd ongegrond verklaard.”

De Commissie meent dat de redenering die de Hoge Raad hier volgt ook van toepassing is op beweringen van anderen³³ over de vermeende valse beschuldiging van [betrokkene 1] aan het adres van verzoeker: ze zijn steeds terug te voeren tot één enkele bron en dat is [betrokkene 1]. Daarbij komt dat deze beweringen dateren van voor 20 januari 2004, de datum van het (Belgische) proces-verbaal waarin werd vastgelegd dat [betrokkene 1] geen afstand deed van zijn belastende verklaringen over verzoeker.

Dit punt overziend, concludeert de Commissie dan ook dat het Belgische dossier zo weinig nieuwe inzichten oplevert dat verder onderzoek ernaar haar als zinloos voorkomt.

[betrokkene 1]s overeenkomst met de Staat der Nederlanden

Op 19 maart 1999 hebben de Staat en [betrokkene 1] een overeenkomst gesloten. Het Hof heeft daar bij de behandeling ter zitting van de strafzaak tegen [verzoeker] en in zijn arrest van 30 juni 2000 uitgebreid aandacht aan besteed. Verder had het Hof de beschikking over

³³ De Commissie doelt hier op [betrokkene 4], [betrokkene 5], [betrokkene 6] en [betrokkene 7]; zie voetnoten 5-7.

een journaal dat Officier van Justitie Harderwijk had bijgehouden van de stappen die gezet waren om te komen tot een afspraak met [betrokkene 1]. Op de zitting van het Hof van 28 maart 2000 is Harderwijk als getuige ondervraagd.

Mr. Weski besteedt aandacht aan uitstapjes die [betrokkene 1] voor 2 juni 2000 heeft kunnen maken vanuit detentie. Zij heeft daartoe verwezen naar de verklaring van politieambtenaar [verbalisant 6] en naar een verklaring die op 19 april 2013 is opgenomen van de moeder van [betrokkene 1]. De Commissie wijst erop dat zowel in de overeenkomst die met [betrokkene 1] is gesloten als in het journaal van Harderwijk melding wordt gemaakt van de wens van [betrokkene 1] om ter gelegenheid van de verjaardagen van zijn dochtertje in 1999 en 2000 verlof te kunnen krijgen en de welwillende reactie van het Openbaar Ministerie daarop. Het Hof heeft daarvan kennis kunnen nemen. Dat er ter gelegenheid van de - overigens door de politie begeleide - verloven is gewinkeld en/of gedineerd is niet van betekenis.

In juni 2000 is aan [betrokkene 1] verlof gegeven waarvan hij niet teruggekeerd. De Staat stelt dat [betrokkene 1] zich ten onrechte heeft onttrokken aan de verdere tenuitvoerlegging van een straf; [betrokkene 1] stelt dat hij in de gelegenheid is gesteld te ontsnappen. In feite zou het gaan om een aan het Hof niet bekende afspraak tussen [betrokkene 1] en de Staat over vervroegde invrijheidstelling, voordat hij de straf die hij op grond van de overeenkomst zou moeten uitzitten, had uitgezeten. Dit onderwerp is, zoals hiervoor al werd gesteld, in de eerste herzieningsprocedure aan de orde gekomen. De advocaat-generaal bij de Hoge Raad, mr. Jörg, heeft toen in zijn conclusie uiteengezet hoe de verlofverlening tot stand is gekomen en wie daarbij betrokken zijn geweest en heeft geconcludeerd dat er geen aanwijzingen waren voor een verzwegen afspraak. In het huidige verzoekschrift wordt aanvullend materiaal naar voren gebracht voor de stelling van [betrokkene 1] dat het wel een toezegging betrof.

Mr. Weski heeft verwezen naar de verklaring van [betrokkene 8].³⁴ Hij zegt: “In 2000 kreeg ik telefoon van de politie Nederland met verzoek [betrokkene 1] te gaan afhalen. [betrokkene 1] zegt me dat hij is vrijgelaten omdat hij een verklaring tegen [verzoeker] had afgelegd.” De Commissie kan hierin geen steun vinden voor de stelling van [betrokkene 1]. Ten aanzien van [betrokkene 1] waren beschermingsmaatregelen genomen door de Nederlandse overheid. Het is aannemelijk dat [betrokkene 1] op de dag waarop hij verlof kreeg uit veiligheidsoverwegingen door opsporingsambtenaren is opgehaald bij de inrichting waar hij vast zat en naar een veilige plek is gebracht, waar hij is opgehaald door een vriend.

Mr. Weski wijst voorts op de verklaring van [betrokkene 9]³⁵, die [betrokkene 1] opzocht in de gevangenis in Nederland tot diens vrijlating. De Commissie ziet niet in hoe de verklaring van [betrokkene 9] een ondersteuning kan zijn voor de stelling van [betrokkene 1]. Als de raadvrouw bedoelt dat die steun te vinden is in het gebruik van het woord ‘vrijlating’ ziet de Commissie dat ook niet. Er is geen reden om aan te nemen dat [betrokkene 9] aan het

³⁴ Verklaring van [betrokkene 8] van 18 oktober 2003, afgelegd ten overstaan van Belgische opsporingsambtenaren van de Federale Politie Gerechtelijke Dienst Arrondissement Antwerpen.

³⁵ Verklaring van [betrokkene 9] van 13 oktober 2003, afgelegd ten overstaan van Belgische opsporingsambtenaren van de Federale Politie Gerechtelijke Dienst Arrondissement Antwerpen.

woord 'vrijlating' een betekenis heeft willen geven die strookt met de stelling van [betrokkene 1]. [betrokkene 9] zegt trouwens niets over de reden van vrijlating van [betrokkene 1].

Verder zou het tapgesprek tussen [betrokkene 5] en [betrokkene 1]³⁶ steun geven aan de stelling van [betrokkene 1]. De raadvrouw stelt dat uit dat tapgesprek blijkt dat [betrokkene 1] zegt dat hij vanuit zijn detentie is afgezet door de Nederlandse justitie. Nog daargelaten dat [betrokkene 1] het niet heeft over Nederlandse justitie, maar over 'ze', zegt het gesprek naar het oordeel van de Commissie niets over de juistheid van de stelling van [betrokkene 1]. Ook hier geldt dat aannemelijk is dat [betrokkene 1] op de dag waarop hij verlof kreeg uit veiligheidsoverwegingen door opsporingsambtenaren is opgehaald bij de inrichting waar hij vast zat en naar een veilige plek is gebracht, waar hij is opgehaald door een vriend.

Mr. Weski wijst vervolgens op de verklaring van [betrokkene 10]³⁷, de toenmalige echtgenote van [betrokkene 1]. Zij verklaart: "Voordat [betrokkene 1] getuigd heeft tegen [verzoeker] in 1999 heeft hij mij eens opgebeld. In Nederlandse media stond mijn naam toen in grote letters te zien. In 1999 heeft [betrokkene 1] dan uiteindelijk niet getuigd omdat hij en [naam dochter] en ik bedreigd werden. Op 05 april 2000 heeft de Nederlandse politie dan gezorgd voor getuigenbescherming en toen heeft [betrokkene 1] getuigd tegen [verzoeker]. We zijn toen weggebracht uit ons huis in [toenmalige woonplaats] en ze hebben ons ondergebracht in een motel, ergens in Nederland. Later bleek dat er veel criminelen in die buurt rondhingen. We verbleven daar onder een nieuwe naam. We hebben toen gevraagd om één van de appartementen, boven het hotel te mogen betrekken en dat werd toen toegestaan. We zijn daar gebleven tot 2 juni 2000. Op deze datum zijn we dan naar België gekomen." Mr. Weski heeft erop gewezen dat ook [betrokkene 1] heeft gezegd dat zijn vrouw en dochter van 5 april tot 2 juni 2000 elders zijn ondergebracht. De Commissie merkt op dat de overeenstemming tussen de verklaringen van [betrokkene 1] en [betrokkene 10] op dat punt geen ondersteuning vormen voor de stelling van [betrokkene 1] dat afspraken zijn gemaakt over de verdere executie van zijn straf. Daar zegt [betrokkene 10] namelijk niets over.

Ook heeft mr. Weski verwezen naar een verklaring van de Belgische CID-medewerker [verbalisant 2] bij het Hof van beroep in Antwerpen op 12 mei 2005. In de woorden van mr. Weski heeft [verbalisant 2] verklaard dat [betrokkene 1] door Nederland slechts voor de vorm was signaleerd. De letterlijke woorden in het proces-verbaal van de zitting van het Hof van beroep zijn als volgt. Op de vraag van het Hof of [verbalisant 2] iets weet van een signalering van [betrokkene 1] (door Nederland, voegt de Commissie er aan toe) antwoordt hij: "Op een gegeven moment stond [betrokkene 1] gesignaleerd door de Nederlandse autoriteiten. Dit was volgens hem pro forma omdat hij iets geregeld had met deze autoriteiten." [verbalisant 2] heeft dus slechts de woorden van [betrokkene 1] weergegeven. In deze uitspraak van [verbalisant 2] ziet de Commissie daarom evenmin bevestiging van de juistheid van de stelling van [betrokkene 1].

³⁶ Van 24 februari 2003

³⁷ Verklaring van [betrokkene 10] van 26 september 2003, afgelegd ten overstaan van Belgische opsporingsambtenaren van de Federale Politie Gerechtelijke Dienst Arrondissement Antwerpen.

Tenslotte verwijst mr. Weski naar de conclusie van de Belgische opsporingsambtenaren [verbalisant 5] en [verbalisant 3] in hun proces-verbaal van bevindingen van 7 november 2003, dat uit de tapgesprekken die zich in het Belgische dossier bevinden zou blijken dat [betrokkene 1] niet is gevlucht. In deze verder niet onderbouwde conclusie ziet de Commissie opnieuw geen steun voor de stelling van [betrokkene 1]. De Commissie stelt vast dat de door de raadvrouw vaak aangehaalde Belgische commissaris [verbalisant 3] ook het volgende heeft geconcludeerd: "Uit de stukken die overgemaakt werden door Nederland betreffende het dossier van de getuigenverklaringen van [betrokkene 1] blijkt duidelijk dat er nergens toegevingen werden verleend door Nederland."³⁸

Mr. Weski citeert op p. 19 e.v. passages uit het arrest van 30 juni 2005 van het Hof van beroep van Antwerpen. Daarin staat onder meer: "dat [[betrokkene 1]'s] bewering dat hij bij zijn beweerde ontvluchting werd opgehaald door een Belgische vriend; dat zijn bewering dat hij bij die gelegenheid zijn "ganse hebben en houden" uit de gevangenis meenam, niet wordt weerlegd door enig gegeven van het onderzoek; dat dit gegeven niet compatibel is met een penitentiair verlof van 1 of 2 dagen." De Commissie merkt op dat de bewering van [betrokkene 1] dat hij zijn 'ganse hebben en houden' uit de PI heeft meegenomen wordt weersproken door de verklaring van zijn moeder van 19 april 2013. Zij heeft mrs. Weski en Splinter gezegd dat zij vrij kort nadat haar zoon was vrijgekomen, werd gebeld door politieambtenaar [verbalisant 6]. Hij wilde een afspraak maken om wat spullen van haar zoon bij haar af te geven. Zij begreep dat het spullen van haar zoon uit het huis van bewaring waren. [verbalisant 6] zou kort nadien bij haar langs zijn gekomen met een doos waarin volgens [verbalisant 6] "de spullen van [betrokkene 1]" zouden zitten. Zij heeft die doos in haar garage gezet en later aan haar zoon gegeven. [betrokkene 8], de man die [betrokkene 1] ergens heeft opgehaald, heeft in zijn verklaring niet opgemerkt dat [betrokkene 1] (veel) spullen bij zich had. [betrokkene 10] heeft dat in haar verklaring evenmin gezegd.

In de aangifte die mr. Weski bij het College van procureurs-generaal (PG's) heeft ingediend tegen Officier van Justitie Harderwijk worden andere toezeggingen vermeld die aan [betrokkene 1] zouden zijn gedaan en die niet bekend waren aan het Hof. De Commissie heeft bij het College van PG's navraag gedaan naar de stand van zaken. Het College van PG's heeft de Commissie een afschrift gestuurd van de brief die op 11 februari 2016 aan mr. Weski is gestuurd. In die brief wordt verslag gedaan van het onderzoek dat naar aanleiding van de aangifte is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de hoofdofficier van het parket Midden-Nederland. De beslissing van het College van PG's luidt als volgt:

"Het College heeft kennis genomen van de onderzoeksbevindingen en de conclusies en kan zich daarin vinden. Dit betekent dat het College uw verzoek tot het instellen van een strafrechtelijk onderzoek tegen Harderwijk, alsmede een disciplinair onderzoek jegens hem dan wel andere bij deze zaak betrokken personen, niet zal inwilligen."

De Commissie constateert dat mr. Weski de brief van het College van PG's met daarin de uitkomst van het onderzoek naar aanleiding van de door haar gedane aangifte niet aan de Commissie heeft gestuurd.

Conclusie van de Commissie

³⁸ Proces-verbaal van [verbalisant 3] van 29 januari 2003.

Naar het oordeel van de Commissie kan nader onderzoek, zoals voorgesteld, redelijkerwijs niet leiden tot een ernstig vermoeden als bedoeld in het tweede lid van artikel 457 Sv. De Commissie acht nader onderzoek langs de lijnen die in het verzoekschrift zijn geschetst niet noodzakelijk. Ook ten aanzien van de hierop voortbordurende nieuwe aanvullende gegevens in het verzoek van de veroordeelde en zijn raadvrouw, ziet de Commissie, zowel op zichzelf bezien als in onderlinge samenhang met de overige gegevens beschouwd, gelet op het vorenstaande geen reden voor onderzoek naar het bestaan van gronden voor herziening van de veroordeling.

Den Haag, 20 december 2016

H. de Doelder,
Voorzitter Adviescommissie afgesloten strafzaken